

izkazala kot najprimernejša. Zavila sva desno k večji skalni steni in se prek skokov in po hudourniških grapah spustila v dolino. Seveda ni šlo brez vrvi. Potreben je bil namreč trikratni spust z Dülferjevimi sedežem za dolžino vrvi. Pri dveh spustih sva ovila vrvi okoli skale, pri enem pa okoli macesna. Tako sva se spustila na »dno«. Skozi Matkov kot sva hodila prvič. Spremljale so naju mogočne smreke in razposajeni gorski potok. Mimo Matkove domačije sva prišla na makadamsko cesto, ki naju je pripeljala v Logarsko dolino prav k domu sester Logar. Od tu sva jo že v mraku mahnila nazaj na Okrešelj. Naslednji dan pa sva prek Turskega žleba in Podov nadaljevala pot v Bistrico.

LEDENA JAMA NA STOJNI

DUŠAN NOVAK

S

tojna je del gorskega masiva na jugozahodni strani kočevskega podolja. Najvišji vrh pogorja je v Ledéniku (1068 m) le malo nižji je Slovenski vrh (1040 m), pa Suhi vrh (1004 m) in Mestni vrh (1022 m). Zanimiv je razgledni Friedrichstein (971 m) z razvalinami starega gradu, na katerega je vezana tudi zgodovinsko podprta zgodba o Veroniki Deseniški.

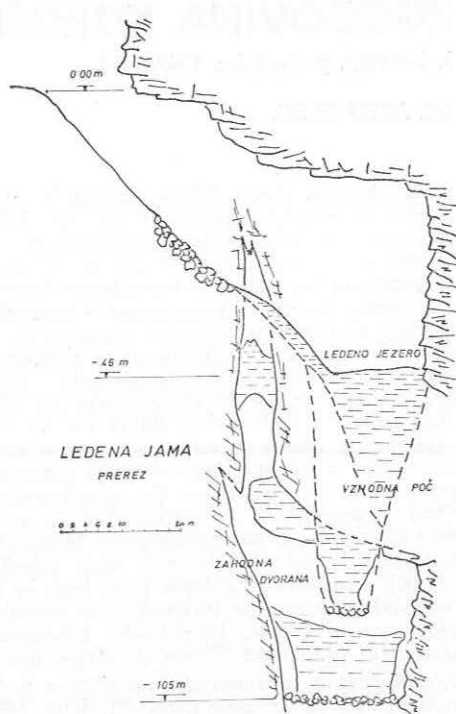
V območju Stojne so poznane številne jame, ki so jih raziskovali že nemški naselniki pred drugo svetovno vojno. Med njimi so najbolj znane npr. Eleonorina jama, Jama treh bratov in Ledena jama, ki so bile opremljene za obisk turistov že pred več kot pol stoletja. Po drugi svetovni vojni se turistični obisk teh jam, žal, le stežka obnavlja. V tem sestavku nameravamo opisati podrobneje le Ledeno jamo. Jamarska strokovna literatura omenja, da so se kočevski jamarji v času II. jamarskega tedna I. 1912 spustili v to jamo in preiskali vsa stranska brezna. Večkrat je omenjena tudi v še starejši literaturi. V arhivu DZRJS imamo zapisnike iz leta 1930, 1939 in 1952. Že takrat so obiskovalci poudarjali, da je vhod jame obrnjen proti jugovzhodu, torej nasprotno kot pri večini drugih znanih jam z ledom. Na skicah jame, ki izvirajo iz te dobe, opazimo, da so stranski prepadi v približno enakem položaju kot pri naših obiskih, na fotografijah pa je videti več ledu kot sedaj.

Kasneje je sistematične obiske v Ledeno jamo opravljala Jamarska sekcija PD Železnice. Ob prvem obisku leta 1957 je bila jama v prvem delu izmerjena in so se jamarji spustili v brezno proti severozahodu. Dosegli so globino le okoli 20 m. Robna poč proti vzhodu je bila tedaj v globini 20 m neprehodna. Zatem so se vrstili občasni obiski z namenom, da izmerimo temperature v prvem in vzhodnem delu jame (decembra 1959, maja 1960, maja in novembra 1961, novembra 1964 in oktobra 1965). Julija 1966 smo skupaj z jamarji iz Prage in Kočevja preiskali obe robni poč na jugozahodni strani in na severozahodu ledenega jezera.

Vhod v Ledeno jamo na Stojni se odpira v nadmorski višini okoli 805 m v dnu vrtače. Usmerjen je vzdolž prelomov v smeri proti SSZ. Severozahodna stran vrtače je oblikovana kot previsna stena, ki preide v jamsko žrelo, jugovzhodna stran pa je kot strmo blatno in zaledenelo pobočje v žlebu, ki poteka proti severozahodu. V globini okoli 50 m je v nadm. višinah med 758 in 755 vodoravna ledena plošča, ki smo jo imenovali »ledeno jezero«, ki meri okoli 20 m v širino in 30 m v dolžino. Na tem mestu je jama visoka okoli 30 m. Ob stenah padajo iz razpok ledeni slapovi. Na severovzhodni strani je 4 m visoka in 3 m debela ledena kopa, za katero je vhod v stransko brezno, na severozahodni strani ledenega jezera pa je stranski odcip, kjer se ledeno pobočje strmo spušča v jamo. Opazovanja so pokazala, da se je zaradi sečnje gozda v jamskem okolišču nekoliko spremenilo tudi stanje ledu v jami. Ob spustu v robno poč ob jugozahodni strani ledenega jezera smo v globini 18 m prišli v prvo vmesno dvoranico, ki se razteza v smeri jugovzhod-severovzhod. Severna in južna stena sta bili goli, vzdolž sten poteka široka razpoka, ki jo je napolnil led. Med ledom in skalo smo prišli ob prečni razpoki 37 m globlje v še večjo dvorano, ki je dolga 20 m in široka 15 m ter ob prelomnicah oglačo izoblikovane. Strop te dvorane je leden, stene gole. Sredi dvorane je stal mogočen, približno 10 m visok čok ledu. Dno dvorane je pokrival debel grušč. Dvorana je bila prehodna vse okrog ledenega čoka. V stranski dvorani smo dosegli najglobljo točko jame, 105 m pod vhomom v jamo.

Ledena jama na Stojni

Risal Dušan Novak

Glede na lego jame sklepamo, da prodira led v ta del ob razpoki, ki poteka v dinarski smeri po jugozahodni strani in ob prečni razpoki ob jugovzhodni steni stranske dvorane.

Na vzhodni strani ledenega jezera se za mogočnim ledenim zvonom odpira stranska poč, ob kateri smo prodrli do globine 40 m. Tu smo dosegli dno ledene gmote glavne dvorane. Dostopen del jame je tu dolg okoli 22 m in usmerjen od jugovzhoda proti severozahodu. Tla so bila pokrita z gruščem, na katerem leži okoli 40 m debela plast ledu. Proti vzhodu se ta del vleče vzdolž močne prelomnice, ki poteka prečno v smeri od vstopa v stransko dvorano proti ledenemu zvonu. Pravokotno nanjo je videti močno pretrte odseke kamnine vzdolž vhoda v jamo in v severni smeri proti najglobljemu delu ledenega jezera.

Vzdolž omenjenih prelomnic se je bila z udorom izoblikovala okoli 80 do 90 m globoka žepasta votlina, na zahodni strani ob manjših prelomih pa še okoli 20 m globlje brezno. Prehod iz glavne votline v stransko dvorano je bil v času, ko je led zapolnil jamo, razmeroma visok in ga ni mogel zamašiti niti obilno padajoči grušč. Navpične in previsne stene na vzhodni in severovzhodni strani dokazujejo, da je osrednji del globok še največ 40 m pod ledenim jezerom, manj jasna pa je situacija na prehodu v stransko dvorano. Plastoviti led v njej priča, da je doba, ko se je led usedal, že dolga.

Ledena jama na Stojni je dober objekt za študij sprememb in gibanja ledu ter toplotnih razmer v jami. Pričete meritve naj spodbudijo nadaljnje raziskovalno delo, opis jame pa naj bo tudi spodbuda, da se do jame in po pobočju v Ledeno dvorano nadela in zavaruje pot. Treba je preprečiti nesreče. Pred nedavnim se je ena od njih srečno končala.